

El roure dels penjats

15 contes, 2 poemes i 1 epístola

Marian Vayreda

Edició literària d'Albert Mestres

Taula

<i>Introducció</i> , per Antònia Tayadella	11
<i>Nota de l'editor literari</i>	20
<i>Contes</i>	
L'àvia Tita	25
La Margarideta	35
La fi del Renegat	40
La nit de Nadal	55
Cuento del xai perdut	57
Lo bes de la mort	61
Cuento àrabe	64
La feta del senyor Xerapi	67
Peripècies d'un paisatgista en busca de son ideal	78
Lo fadristern	87
La sentència del pastor	99
Nosce te ipsum	105
El roure dels penjats	111
Cara i creu	117
L'afusellat	124
<i>Poemes</i>	
Els tres contrabanders	159
Cançó del vell	161
<i>Epístola</i>	
Les batalles del pervenir	165

L'àvia Tita₂

De quan jo parlo, l'àvia Tita era una velleta de setanta a vuitanta anys. Arrugada com una pansa i corcovada com un eriçó, semblava que anava buscant agulles pels racons. Ben segur que amb més gust hauria mirat a les bigues sinó que li era prohibit perquè tenia les francises de l'esquena arrovellades i la terra semblava que la cridava per més que ella feia el sord i hasta penso que ho era de debò.

Lletja com un pecat, sa cara era com una coca de blat de moro amb un verdader laberinto de ratlles que es creuaven en tots sentits, una prominència feia de nas i unes cavitats feien de boca i ulls. Aquestos últims, que eren verds, tenien per marcs uns parpres sens pestanyes i enrivetats de vermell, eren grossos i moguts, i quan se fixaven no mancaven de certa expressió donant a sa fesonomia un aire de bondat que reconciliava amb la persona a pesar de son aspecte a primera vista repugnant.

Quantes vegades les meves aficions m'havien portat al bosquet de sota casa seva, sempre l'havia vista treballant com una negra a pesar de sos anys, ja anant a la font, ja rentant roba o abeurant los porcs, fent, en una paraula, totes les feines dures i pesades d'una mestressa de pagès.

A vegades me feia pena al veure-la tan afeixugada trontollar amb lo pes d'una perola enorme o bé d'un feix de roba que abultava més que ella, i li deia:

—Padrina, treballeu massa, no arribareu pas a vella.

A lo que ella contestava sempre de bon humor:

—Ca, no senyor, ho faig per agafar gana —i la infeliç se'n reia.

Altres vegades cantava. Sa veu cascada i rogallosa repercutia

2 *L'Olotí* (19-10-1890), p. 704-706; (26-10-1890), p. 713-716; (2-11-1890), p. 724-727.

dolçament per aquells entorns plens de verdura i frescor, i ses notes melancòliques, caigudes una a una com les gotes d'una aixeta mal tancada, s'estenien, s'engrandien i hasta semblava que s'emmotllaven a les circumstàncies d'aquell lloc solitari. Cada soca d'arbre, cada pedra, cada bauma era un eco que responia carinyós a aquella veu amiga, omplint entre tots l'espai d'una harmonia estranya i salvatge que a mi m'arribava al cor. Per un contrast singular, aquella dona que sempre responia de bon humor escollia per esplatjar son esperit les cançons més tristes del repertori català. Per exemple, la de la mort de don Dalmau, la dels estudiants de Tolosa i altres per lo mateix estil.

Dic que cantava i això no era pas sempre, perquè molt sovint aquella casa semblava un infern. Quatre criatures com quatre dimonis feien anar la casa en renou amb ses baralles, sos plors i sos crits. La més gran sobretot, una noia d'uns deu anys, era pitjor que un cavall. Entremaliada i dolenta com ella sola, semblava que no es complavia sinó en dar turment a tothom. Als petits los hi prenia lo menjar de la boca i si ploraven los pegava; trencava els plats, feia grinyolar al gat i al gos, apedregava les gallines i ni la pobreta de la seva àvia, a pesar de sos renys i sos crits, n'escapava amb més fortuna, puix la mossota ja no es contentava de fer-li ganyotes, sinó que hasta passava a vies de fet tirant-li de lluny una trumfa o un tronxo de col.

—Desvergonyida! Ets de la pell de Barrabàs —cridava l'àvia escanyant-se—, deixa que arribi lo teu pare que t'asseguro que t'arrençarà les orelles.

I efectivament lo pare era l'únic que li posava el peu a rotllo. Home de mal humor i poques paraules, quan hi posava la mà en feia feina i allavors l'oració se convertia per passiva. La cosa solia acabar per enviar-los tots a passeig, és a dir, als grans a collir quatre brocs al bosc i els petits amb lo seu cistellet a arregar mercaderia per los camins.